

Basın Kanunu tasarısı ve İçişleri ve Adalet Komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu (1/33)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Teknik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1601

3 . VII . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 3 . VII . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Basın Kanunu tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

Basın Kanunu gerekçesi

Basın ve yayının cemiyet içinde oynadığı rolün kıymet ve ehemmiyeti aşikârdır. Bugünkü demokrasi hayatının gelişmesinde ve kökleşmesinde, millî birliğin istikrarında, halk efkârının doğuş ve belirişinde, sosyal ve politik ilerlemelerde basına düşen görevin önem ve şümülü kayda değer mahiyettedir.

Demokratik nizamın gerektiği şekilde kuvvetlenmesini ve gelişmesini sağlayacak vasıtalarından sayılan basın ve yayın aynı zamanda halk efkârının temsilcisidir. Devlet, bütün faaliyetini halk çoğunluğunun düşünüş ve görüşüne itibak ve istinat ettirmekle hakiki demokrasi ruhuna yaklaşıp olur. Halk çoğunluğunun düşünüş ve görüşünü açıklıyan vasıtalarından birisi de basındır. Sosyal bünyede büyük değer de tesir icra eden basın ve yayının kendisinden heklenilen görevleri yapabilmesi için bağımsızlığının sağlanması zaruridir. Esasen modern demokrasi prensipleri de bunu gerektirir. Basın hürriyetine dayanan demokrasiler gerçek demokrasi vasfını ihraz edebilirler.

Hür Basın yalnız demokrasinin tahakkuku için gerekli vasıtalarından biri ve halk görüşünün tercümanı olmakla kalmaz, aynı zamanda milletçe kalkınmayı ve sosyal hasletlerin teessüs ve gelişmesini, toplumun olgunluğunu ve milletlerarası münasebetlerin istikrarını sağlar.

İşte bu prensipleri göz önünde tutan Anayasaya, 70 ve 77 nei maddelerinde yayın hürriyetini Türklerin tabii haklarından saymış ve basının da kanun çerçevesinde serbest olduğunu, yayından önce denetlenemeyeceğini ve yoklanamayacağını emreylemiştir. Yine Anayasa, diğer hürriyetlerde olduğu gibi, basın ve yayın hürriyetinin de sınırlarını çizmek lüzumunu duymuştur. Çünkü, basının müsellemlen olan yapıcı kudreti yanında yıkıcı kudreti de vardır. Bu hürriyetin kötüye kullanılması halinde basından beklenen fayda derhal zail olarak Devletin yüksek menfaatlerine dokunulmuş, vatandaş şeref ve haysiyeti kırılmış ve dolayısıyla toplumdaki asli düzen ve güven kökünden sarsılmış olur. Bunun içindir ki, Basın ve Yayın Hürriyetini Anayasanın emrettiği ve hile zedelemekten düzenlemek gereklidir. Medeniyet âleminde hür ve demokratik devletlerin hepsinin büyük bir titizlikle üzerinde durduğu en mühim problemlerden birisi de budur. Yani, Basın ve Yayın Hürriyetini müspet ve müstekar bir statüyetâbi kılmak diğer bir deyimle onun yapıcı ve yıkıcı kudretini telif ederek matlup faideyi sağlamaktır.

*İnsanlık âleminin en son geçirdiği İkinci Dünya Savaşının neticelerinden olmak üzere görüş ve yaşayışlarda husule gelen derin ve büyük değişikliklerin müspet ve menfi akisleri yurdumuzda, Türk toplum hayatında dahi vazihan müşahade edilmektedir. Fert haklarını, hürriyetini mukaddes ve asli bir varlık olarak kabul eden ve hürriyetleri lâyük olduğu şekilde teminat altında bulunduran Türkiye'mizde, gelişmesine ve kökleşmesine çalışılan demokratik hayatın icabatından olmak üzere yeni görüş ve yaşayışa uymayan bazı mevzuatın değiştirilmesinin ve gerekirse yeni baştan tanzim edilmesinin sağlayacağı fayde göz önünde tutularak yürürlükte bulunan 1931 tarihli ve 1881 numaralı (Matbat Kanunu), yukarıda mâruz esaslar ve ölçüler diresinde, tekrar ele alınmış ve (Basın Kanunu) adıyla yeni bir tasarı meydana getirilmiştir. Tasarıyı tanzim ederken mer'î kanundaki ahkâmla bağlı olmaksızın yurttaki hüküm süren ve gelişmekte olan demokratik ruh ve görüşten ilham alınmıştır. Türk milletinin hususiyetleri, mevcut realiteler ve yapılmış olan tenkidler nazardan uzak tutulmuştur. Ümin ve kanun tekniğinin lüzumlu kıldığı esaslar tasarıya alınmış modern demokrasi prensiplerine sadakat gösterilmiştir. Basın Hürriyetini halde ve gelecekte takyit etme şüphesini gösteren hususlar üzerinde titizlikle durulmuştur. *

Demokrasinin beşiği addedilen İngiltere'nin ve Amerika'nın yayın ve basın hukukuyla, İsviçre, Fransa, Belçika, İtalya, hür ve demokratik Baltık memleketleri basın mevzuatı gerektiği şekilde ve kıymette etüd edilmiştir. Batı devletlerinden bazıların (Fransa, İtalya) son senelerde tanzim etmiş oldukları yeni Basın Kanunu tasarıları da gözden geçirilmiştir.

46 maddeden ibaret olan tasarı ana hatlarını aşağıda arzolandığı şekilde kısaca mütalâa etmek mümkündür.

I - Birden 15 neye kadar olan maddeler umumi mahiyette basma mütaallik olan hükümleri ihtiva eder ve basın hürriyetini basılmış eserlerle bunların yayınlanmasını düzenler.

Gazeteler, haber ajansları yayınları ve belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserler «mekute» tâbiri altında toplanmış yani mevkutenin tarifi yapılmış ve bunların çıkarılması en basit ve kolay bir şekilde konularak lüzumsuz formalitelerden çekinilmiş ve Batı Demokrasilerindeki basın mevzuatına mütaallik kayıtlar haricinde başkaca bir formalite kabul olunmamıştır. Mer'î kanundaki yazı işlerini fiilen idare eden zat mevkutenin «mesul müdürü» olarak isimlendirilmiş ve mesul müdür olabilmek için lüzumlu görülmiyen bazı kayıtlar çıkarılmak ve Seçim Kanununun 34 nci maddesi hükmü ile ahenk temin edilmek suretiyle saha genişletilmiş, yalnız mesul müdürlerin Türkçe okuyup yazma bilmeleri ve yurttaki oturmaları kaydı ilâve olunmuştur. Mevkute çıkarılmasının izne bağlı olmaması ve ancak çıkarılacağı yerin en büyük mülkiye âmirine bir beyanname verilmesi esas kabul edilmiştir.

II - Hür olan basın ve yayının, kanunun tâyin eylediği hallerde sorumluluğu yüklenmesi lüzumlu ve zaruridir. Basın ve yayın konusunda «hürriyet» ve «mesuliyet» yekdiğerini tamamlayan, esash mefhumlardır. Başındaki mesuliyet, hukuku müşterekedeki mesuliyetten tamamiyle farklıdır. Zira basın suçlarının tekevvümünde bir özellik diğer tâbirle istisnai bir hal mevcuttur. Bu itibarla basın suçlarına maksur olmak üzere hukuku müşterekeden tamamiyle ayrı özel bir mesuliyet rejimi kabul edilmiştir.

Tetkik edilen yabancı mevzuatta basın ve yayına mütaallik mesuliyet rejimlerini üç sistem altında toplamak mümkündür:

- a) Müteselsil mesuliyet sistemi,
- b) Birbirini takip eden mesuliyet sistemi,
- c) İhmalî cezalar sistemi,

Her Devlet kendi bünyesi ve özelliği icabı bu üç sistemden birisini veya muhtelit bir sistemi kabul etmiş bulunmaktadır. 1942 yılında yürürlüğe girmiş olan yeni İsviçre Ceza Kanununun 27 nci maddesi de birbirini takip eden mesuliyet sistemini kabul etmiştir.

Tasarıda mesuliyet, cezai ve hukuki olmak üzere iki tarzda kabul edilmiş ve ceza mesuliyeti; İsviçre'deki mesuliyet sisteminden faydalanılmak ve Türk sosyal bünyesindeki realiteler göz önünde bulundurulmak suretiyle tesbit olunmuştur.

Mevkutelerdeki mesuliyet ile mevkute olmıyan basılmış eserlerdeki mesuliyet esasları yekdiğinden ayrılmış ve mesuller gösterilmiştir. Ezcümlle, mevkutelerle işlenen suçlarda ceza mesuliyeti, suç teşkil eden yazıyı yazan veya resmi yapan kimse ile birlikte mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdüre racidir. Bunlar asli fail olarak ceza görürler.

Mevkutelerde müstear ad ile veya imzasız yahut remizli imza ile yayında bulunulması kabul edilmiş ancak bu nevi yazı ve resim sahiplerinin adlarını ve hüviyetlerini mesul müdür, tahkik ve takibe yetkili olan merci ve makamların istedikleri tarihten 24 saat içinde bildirmeye mecbur kılınmıştır.

Mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle işlenen suçlarda ceza mesuliyeti, suç teşkil eden eserin failine ait olup fail belli olmadığı veyahut aleyhine Türk mahkemelerinde dâva açılmadığı veya kendisinin malûmatı veya muvafakati dışında yayınlandığı hallerde mesuliyet nâşire, o belli olmazsa tabia bu da bilinmediği surette bunları bilerek satana, dağıtana ve yayana aittir.

Bu suretle mer'î Matbuat Kanununun 27 nci maddesindeki mesuliyet sistemi tamamıyla terk edilmiş ve bu meyanda mevkute sahiplerinin ceza mesuliyetleri bertaraf olunmuştur. Mevkute sahibi hukukan mesul sayılmıştır.

III - Basın yoluyla yapılan yanlış, hakikata aykırı veya haysiyet ve şeref kırıcı bir yayının tevliht ettiği tesirin derhal ve aynı vasıta ile giderilmesini sağlamak amacıyla cevap ve tashih hakkı kabul edilmiştir. Tasarımın 19 ncu maddesinde yeri bulunan cevap hakkı, İsviçre'nin Vaud Kantonu basın kanunundaki cevap hakkı ile 1948 tarihli İtalyan Basın Kanunundan faydalanılarak yeniden tanzim edilmiştir. Ayrıca yayınından çekinilen cevap ve tashihin aynı mevkutede yayınlanmasına da mahkemece para cezası müeyyidesi tahtında karar verilecektir.

IV - Gerek bu tasarıda yazılı olan ve gerek yayın yoluyla işlenen suçlar, « ceza hükümleri » adı altında toplanmış ve müeyyideleri de suçun mahiyeti, tesir derecesi ve faildeki ahlâki redâet göz önünde tutulmak ve Batı demokrasileri mevzuatıyla de mukayese edilmek suretiyle para cezası veya hürriyeti tahdit edici ceza olarak tesbit ve tâyin olunmuştur. Bu arada cezanın işlenen suçla mütenasip olması prensipine dikkat edilmiştir.

20 - 30 ncu maddelerde yazılı olan müeyyideler munhasıran basın zabıtasına mütaallik hükümlere riayet olunmamaktan doğan suçluluğa aittir. Tasarıda, gazete ve mecmuaların kapatılması esası kabul edilmemiş, ancak kanunun emrettiği formalitelere riayet edilmeden veya aykırı olarak çıkarılıp yayınlanan veya muhtevası ayrıca suç teşkil eden mevkutelerin, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri gereğince zaptolunabilmesi hususu, umumi esaslar dairesinde mahfuz tutulmuştur.

30 - 36 nci maddeler ahkâmı ancak yayım ile tekevvün eden basın suçlarını ve cezalarını tesbit ve tanzim etmektedir.

V - Tasarıda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan dolayı üç veya altı ay içinde açılmıyan dâvaların mesmu olamayacağı kabul edilmek suretiyle basın suçlarında dâva açma süresi bir mehil ile tahdit edilmiştir. Bu mehil günlük mevkutelerle işlenen suçlarda üç ay diğer basılmış eserlerle işlenen suçlarda altı aydır. Mehil, suçun işlendiği tarihten itibaren işlemeye başlar. İttıla şart değildir. Bâzı hallerde kamu dâvasının ikamesi izin veya karar alınmasına bağlı bulunduğu ve bu kararın alınması da zamana mütevakkiif olduğu cihetle gereken karar veya izin alınmasına kadar üç veya altı aylık dâva süresinin işlemeyeceği esası kabul edilmiştir. Bu istisnâî hüküm yalnız savcılık tarafından açılacak kamu dâvasına munhasırdır. Basın yoluyla işlenen ve takibi şikâyete bağlı bulunan suçlarda sürenin başlangıç tarihi, suçun işlendiğinin öğrenildiği tarih olarak tesbit olunmuştur.

VI - Basının arzettiği hususiyetin icabı olarak bu yol ile işlenen suçlara ait dâvaların acele görülüp sonuçlandırılması lüzumuna mebnî basın suçlarının tahkik ve takibinde genel hükümlerden ayrı özel bir muhakeme usulü kabul edilmiştir.

Basın dâvalarından, ağır cezayı gerektirenleri bu mahkemelerde ve diğerleri asliye ceza mahkemelerinde bakılacaktır. Soruşturma ve kovuşturmanın sürat ve sadelikle yapılabilmesi için gerekli hükümler kabul edilmekle beraber, adaletin temelini teşkil eden teminata dokunulmamıştır.

Basın dâvalarının cümlesi acele mevaddan sayılmış ve Yargıtay incelemelerinin diğer işlere tercih edilerek yapılması hususu tasarıda açıkça bildirilmiştir.

Madde 1 : Basın ve yayın, Anayasanın 70 ve 77 nei maddeleri gereğince, fikir hürriyeti sahasına girmiş ve bağımsızlığı da açıkça gösterilmiş olmakla beraber, özel bir kanun mahiyetini iktisap edecek olan Basın Kanunu tasarısında, basının serbestiliği bir defa daha teyit olunmuş ve Anayasanın 77 nei maddesindeki âmir hükme uyularak basın hürriyetinin ve ayrıca basılmış eserlerle bunların yayınlanması hususunun tasarısındaki özel hükümlerle düzenlendiği açıklanmıştır.

Madde 2 : Bu kanun hükümlerine göre «basılmış eser» tâbirine nelerin gireceği gösterilmiştir. Ezcümle tabii aletleriyle basılan veya sair her türlü fennî vasıtalarla çoğaltılan yayına mahsus yazılar, resimler, gibi eserler «basılmış eser» tâbirine girmektedir. Madde metni tahdidî değildir. Metinde tadat olunanlardan başka eserlerde metin sarahatine uygun olduklarında, basılmış eser adedilecek ve dolayısıyla bu kanun hükümlerine tâbi olacaklardır.

Madde 3 : Umumi olarak kullanılan «basılmış eser» terimine, gazete ve mecmualar gibi mevkutelerle kitap, broşür ve risale gibi gayrimevkuteler dâhildir. Gerek uygulama ve gerek kanun tekniği bakımından mevkutelerle mevkute olmıyanların ayrılması gerekli görüldüğünden gazeteler, haber ajansları yayımları ve belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserler «mevkute» terimiyle ifade olunmuş ve bunun haricinde kalanların mevkute tarifine girmiyen basılmış eser olarak kabul edileceği cihetle gayrimevkuteler ayrıca tarif edilmemiştir.

Basın suçlarına, vücut veren esaslı unsur âleniyettir. Bu da «yayın» yoluyla tahakkuk eder. Bu itibarla metinde yayın tarif edilmiş ve fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere basın suçlarının yayın ile vücut bulacağı keyfiyeti asli unsur olarak kabul edilmiştir.

Madde 4 : İkinci maddede tarif edilen basılmış eserde eserin yayın yeri ile yılının ve tabii varsa naşirin ad ve ikametgâhlarının gösterilmesi mecburi kılınmıştır. Mevkutelerdeki hususiyet göz önünde tutularak ayrıca basıldığı tarih ile sahibinin ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürün adlarının da gösterilmesi lüzumu belirtilmiştir. Bu sayede basılmış eserin muhtevası suç teşkil ettiğinde sorumluların hüviyetlerinin kolaylıkla tesbiti sağlanmış ve dolayısıyla tahkik ve takip işlemleri kolaylaştırılmış bulunmaktadır. Ancak ilân, tarife, sirküler gibi basılar meselâ cemiyet ve aile münasebetlerine yarıyan her hangi bir davetiye ile kartvizitler, bâriz özellikleri dolayısıyla, madde hükmü haricinde bırakılmıştır.

Madde 5 : Mevkutelerin yayınlanmasında aranılan şartları bildiren ikinci bölümün ilk hükmünü teşkil eden bu maddet ile, her mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden bir mesul müdürün bulunacağı açıklanmıştır. Gaye, suçluluk halinde, hakiki faili cezalandırmak ve vukuu muhtemel muvazaaları önleyebilmektir. Maddeye mücerret olarak «mesul müdür» yazılmamış mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden «ve dolayısıyla mevkute neşriyatında aktif rol oynayan, insiyatifi elinde bulunduran şahsın mevkute tutulmasına mâtufl olan âdil görüşe dayanılarak metin arzolunan şekilde tesbit edilmiştir.

Mevkute mesul müdürlüğü için bâzı vasıf ve şartlar aranmaktadır. 21 yaşını bitiren (cezai ehli yet bakımından) ve Türkçe okur yazar olan Türk vatandaşları mesul müdür olabileceklerdir. Bunların Türkiye'de ikametgâh sahibi olmaları ve yurttan ayrılmamaları şart koşulmuştur.

Madde'nin 4, 5, 6, 7 ve 8 nei bentlerinde mesul müdürlüğe mâni teşkil eden haller ve sebepler Seçim Kanununun 34 neü maddesine uygun olarak tertiplenmiştir.

Madde 6 : Mevkutenin yazı işlerini fiilen idare edecek olan zatın ceza sorumluluğunun tahdit edilmemiş bulunması bir zarurettir. Bu itibarla milletvekili olanların teşriî masumiyetten faydalanacakları cihetle bu sıfatlarıyla mevkute mesul müdürlüğünün telifi imkânsız olduğundan mesul müdürlük ile teşriî meclis âzalığının aynı şahıs üzerinde toplanamayacağı açıklanmıştır. Mevkute mesul müdürü sonradan milletvekili seçildiğinde yerine mesul müdürlük şartlarını haiz bir başkasının geçireceği tabiidir.

Madde 7, 8, 9 ve 10 : Bu maddeler hükümleri mevkutenin kimler tarafından nasıl ve ne şekilde çıkarılacağını düzenlemektedir. Mevkute çıkarmak diğer tâbirle gazetecilik hukuki bakımdan ticari

faaliyetlerden sayılabilirse de basının millet bünyesinde oynadığı ehemmiyetli rolün icabatından olarak mevkute çıkarılmasının muayyen kayıtlara tâbi kılınması ve mevkute sahiplerinin bâzı şartları haiz olmaları lüzumu aşıkârdır. İşte bu lüzum göz önünde tutularak 7 nci madde hükmü vaz'edilmiştir.

Mevkute çıkarabilmek için bu mevkute sahibinin mevkute sahibi küçük veya bir hükmi şahıs ise bunların kanuni temsilcilerinin 5 nci maddede yazılı şartları (mekvute mesul müdüründe aranan şartlar) haiz olmaları gereklidir. Yabancıların, Türkiye'de mevkute çıkarmaları kabul edilmiş ve belli kayıt ve şartlara tâbi kılınmıştır.

Mevkute çıkarılması izne bağlı değildir. Ancak, 8 nci maddenin 1 ve 2 nci bentlerinde yazılı olan hususları havi bir beyanname, mevkute nerede çıkarılacaksa o yerin en büyük mülkiye âmirine verilecektir. Batı demokrasilerinin bâzılarında beyanname adlı mercilere verilmekte ise de bizde öteden beri cari olan usulün pratik değeri göz önünde tutularak muhafazası cihetine gidilmiştir. Beyanname mevkute sahibinin ve ayrı bir mesul müdürü varsa onun da imzalarını ihtiva edecektir. Bu suretle mevkute sahibi aynı zamanda mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdür olabilecektir.

Beyannameyi alan mülkiye âmiri bu hususu teyit edecek mahiyette yani beyannamenin alındığına dair bir makbuz verecektir. Beyannamenin noksansız verildiği tarihten beş gün geçmedikçe mevkute çıkarılmıyacaktır. Bu müddetin komması, beyannamede yazılı hususların ve ek vesikaların hakikata uygun olup olmadığının tahkik ve tesbitine imkân ve fırsat vermek içindir.

Beyanname muhteviyatında vukua gelecek değişiklikler, mevkutenin çıkmakta olduğu yerin mülkiye âmirine beş gün içinde bildirilecektir.

Madde 11 : Mevkute sahibinin hakkını başkasına devreylemesi veya ölümü halinde sahip değiştireceğinden 5 gün içinde, yeniden beyanname verilmesi esası kabul edilmiştir.

Madde 12 : Madde, mevkutelerin (bu kanunun üçüncü maddesinde mevkute tarif edilmiştir) kimler tarafından, hangi mercilere ve ne şekilde verileceğini açıklamaktadır. Mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdür, mevkutenin her nüshasından ikişer tanesini yayını takip eden çalışma saati içinde ve her halde günü gününe çıktığı yerin C. Saveısı ile en büyük mülkiye âmirine tevdi ile mükellef tutulmuştur. Bu sayede adli ve idari makamlar gazete, mecmua ve ilh. gibi mevkuteleri tetkik ederek kanuni görevlerini ifa imkânlarını bulabileceklerdir.

Madde 13 : Muhbir ve muhabirlerin faaliyeti mevkute yayınının kaynaklarını teşkil edeceği hakikatı göz önünde tutularak, bunların da asgarî bir yaş haddine tâbi tutulmaları faydalı görülmüştür.

Madde 14 ve 15 : Mevkute çıkarılması için gereken formalitelerin tasarıda gösterilen şekilde tamamlanmasıyla mevkute lehine muayyen bir hak teessüs etmektedir. İktisap edilen bu hakkın himayesi, telif hakkı kanun tasarısındaki esaslara da uygun olarak, mevkutenin fiilen yayında bulunmasıyla takyit edilmiştir. Ezcümle beyannamenin verildiği tarihten altı ay içinde mevkute yayınlanmaz yahut yayınlanmaya başladıktan sonra yayımına beş yıl müddetle ara verilecek olursa beyannamenin hükümsüz kalacağı ve sağladığı hakların da düşeceği kabul edilmiştir.

Bir mevkutenin hususi fedakârlık ihtiyariyle elde edip yayınladığı haber, yazı ve resimlerin mevkute sahibinden izin alınmadıkça yayımlarından 24 saat geçinceye kadar başka mevkuteler tarafından yayınlanmaması derpiş edilmiş ve hilâfına hareket hali 26 nci maddedeki cezai müeyyide ile müeyyet kılınmıştır.

Madde 16 : Basında mesuliyeti düzenliyen ve ana hatları yukarda tafsilen arzolunan bu madde üzerinde gerektiği şekilde durulmuş, Batı demokrasilerinin yaşayan mevzuatı inceden inceye etüd edilmek ve bünyemizin özelliği de göz önünde tutulmak suretiyle madde ilmî esaslara uygun olarak yazılmıştır.

Mevkute yayınlarnın düzenlenmesi işinde halli gereken bellibaşlı meselelerden birisi de mevkute yayımından doğacak sorumluluğun gerçekten basın suğunu işliyenlere tevcihini sağlamaktır. Mevkutelerde umumiyetle yazı işlerini fiilen idare eden bir şahıs bulunur. İnsiyatif bu şahsın elindedir. Mevkuteye dercolunacak bütün yazılar bu şahsın kontrolünden geçmeden ve onun muva-

fakati olmadan yayınlanamaz. Mevkute yayınına istenilen istikameti verme kudretini elinde tutan bu zattır. İşte arzolunan bu hakikata uyularak bir mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden şahıs, tasarıda mesul müdür olarak isimlendirilmiş ve muhtevası suç teşkil eden yazıyı yazan veya resmi yapan kimse ile birlikte mesul olacağı metinde açıklanmıştır.

Basında mesuliyet ceza mesuliyeti ve hukuki mesuliyet olmak üzere ikiye ayrılmış olduğundan bu maddede yalnız ceza mesuliyeti derpiş edilmiştir.

Mevkutelerdeki mesuliyet ile mevkute tarifine girmiyen basılmış eserler (Gayrimevkute) deki mesuliyet esasları yekdiğerinden ayrılmış ve mesuller gösterilmiştir. Maddenin bir numaralı bendi, mevkuteler ile işlenen suçlardaki ceza mesuliyetini açıklamaktadır. Bu hükme göre, suç teşkil eden yazıyı yazan veya resmi yapan kimse ile birlikte mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdür sorumludur.

İkinci fıkrada mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle işlenen suçlardaki ceza mesuliyeti açıklanmıştır. Bu hükme göre mesuliyet, suç teşkil eden eserin failine racidir. Ancak; faili belli olmadığı veya bu kimse aleyhine Türk mahkemelerinde dâva açılmadığı veya kendisinin malûmatı veya muvafakati dışında yayımlandığı hallerde mesuliyet naşire o belli olmazsa tabii bu da bilinemediği surette, bu nevi basılmış eserleri bilerek satana, dağıtana veya yayana ait bulunmaktadır.

Mevkutelerde müstear ad ile veya imzasız yahut remizli imza ile yayında bulunulması kabul edilmiştir. Ancak, tahkik ve takip ile yetkili olan merci ve makamlar gerektiğinde bu nevi yazı ve resim sahiplerinin ad ve hüviyetlerini o mevkutenin mesul müdüründen sorabileceklerdir. Mesul müdür istek tarihinden 24 saat içinde bildirmeye mecbur kılınmış ve hilâfına hareket suç sayılarak tasarının 27 nci maddesindeki ceza ile müeyyide altına alınmıştır.

Bu sayede mevkutelerdeki cezai ve hukuki sorumluluğu derpiş eyliyen 16 ve 17 nci maddeler ahkâmının hayatiyeti sağlanmış ve dolayısıyla suçun hakiki failinin de mesul müdür ile birlikte tahkik ve takibe tâbi tutulabilmesi imkânı bahşedilmiş bulunmaktadır.

Madde 17 : Hukuki mesuliyeti derpiş eyliyen bu madde hükmü ile mesuller, umumi mesuliyet esaslarına uygun olarak açıklanmıştır. Basın yoluyla işlenen suçlardan doğacak maddi ve mânevi zararların hukukan zamini mevkutelerde sahip ve mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerde (gayrimevkute) ise naşirdir. Ancak gerek sahip ve gerek naşir basında cezai mesuliyeti düzenliyen 16 nci maddedeki mesuller ile birlikte müteselsilen sorumlu kılınmıştır.

Madde 18 : Basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı mevkute sorumlularının mahkûmiyeti halinde mahkeme hükmün tamamıyla veya özet olarak aynı mevkutede yayınlanmasına da hükmedilecektir. Ancak takibi şikâyete bağlı suçlardan dolayı mahkûmiyet halinde işbu yayım keyfiyeti müştekinin talebine bağlı kılınmıştır. Bu hükmün yerine getirilmemesi hali 28 nci maddedeki ceza ile müeyyide altına alınmıştır.

Madde 19 : Tasarının 5 nci bölümü, «cevap ve düzeltme hakkına» tahsis edilmiştir.

Basın yoluyla yapılan şeref ve haysiyet kırıcı yayınlara karşı genel kanunlarda gerekli müeyyideler mevkute ise de, bu nevi yayınlara her zaman suç unsurunu ihtiva etmemeleri ve etseler dahi açılacak bir dâvanın intacının zamana mütevakkıf olması ve mahkûmiyet halinde bu hususun tecavüzü bilenlerin ıttılana vâsıl olacağına şüpheli bulunması ve hattâ tecavüzün aradan zaman geçmesi itibariyle unutulmuş olacağı gibi sebeplerle mevcut müeyyideler tatmin edici değerde görülmektedir. Halbuki, basın yoluyla yapılan yanlış, hakikata aykırı veya şeref ve haysiyet kırıcı bir yayının hâfızalardaki tesiri henüz silinmeden mukabili bir yayım ile ve doğrunun bildirilmesi suretiyle bertaraf edilmesi gereklidir. Aynı zamanda böyle bir yayının doğrusunu halk efkârına derhal arz etmek suretiyle yanlış ve doğrunun birlikte mukayesesi sağlanmış ve dolayısıyla halk efkârının âdil hakemliğine baş vurulmuş olur. Bu itibarla tecavüze uğrıyan şahsın tıpkı müdafaa hakkında olduğu gibi, kendisini umumi efkâr huzurunda müdafaa edebilmesini temin amacıyla «cevap ve tashih hakkı» kabul edilmiştir.

Garp demokrasilerinin basın mevzuatı tetkik edildiğinde, cevap ve tashih hakkının başlıca iki sistem altında toplanmış olduğu görülür. Birinci sisteme göre, mevkutede zikr ve telmih edilen

her şahsın vereceği cevap ve tashihin mevkutede yayınlanması mecburidir. İkinci sistem, yanlış, hakikata aykırı veya mütecevizane mahiyette olan bir yayını ret veya tashih etmek için alâkalının cevap ve tashih hakkını kabul etmiştir.

Tasarının 19 ncu maddesi, mevkute sütunlarına ulu orta tasarruf imkânlarını tahdit eden, ikinci sisteme yer verilmek suretiyle tertiplenmiştir. Bu esas, icabı olarak bir mevkutede bir şahsın haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendisi tarafından hakikata aykırı telâkki edilen hareketler, düşünceler ve sözlerle açık veya kapalı şekilde yayında bulunduğu takdirde o şahsın imzalayıp göndereceği cevap ve düzeltmeyi, mevkute mesul müdürü yayınlamaya mecbur kılınmıştır.

Cevap ve düzeltmeler günlük gazetelerde alındığını takip eden iki gün içinde diğer mevkutelere bu müddet nazara alınarak çıkacak ilk nüshasında metnine sadakat göstermek suretiyle yani her hangi bir mülâhaza ve işaret ilâve etmeksizin cevap ve düzeltmeyi gerektiren yazı hangi sahife ve sütunda neşredilmiş ise o sahife ve sütunda aynı punto harflerle aynen ve tamamen (mabatsız) parasız olarak yayınlanacaktır. Bunlar, taallük ettiği yazının yani cevap ve düzeltme hakkını gerektiren yayının uzunluğunu geçemeyecek ancak bu yazı yirmi satırdan az olduğu takdirde cevap ve düzeltme yirmi satır olabilecektir.

Yayınlanmak üzere gönderilen cevap ve düzeltmelerde suç teşkil eden ifadeler yahut cevap ve düzeltmeyi gerektiren yazı ile alâkalı bulunmayan hususular mevut olur veya neşrinden üç ay geçmiş bulunursa, mesul müdür, derçten imtina edebilecektir. Bu takdirde yukarıda mâruz imtina sebepleri derhal yazı ile mahallî sulh ceza yargıçlığına bildirilecek ve yargıç en geç 24 saatte münasip göreceği tadilieri yapacaktır. Yargıçın yapacağı tadilâttan sonra cevap ve düzeltmeyi, mesul müdür, yayınlamaya mecbur kılınmıştır.

Devlet daireleri, âmme müesseseleri ve hükmi şahıslar tarafından gönderilecek cevap ve tashihler hakkında dahi madde hükümleri aynıyle uygulanacak, cevap ve tashih hakkını kullanmadan ölen bir kimsenin hakkını vârisleri de kullanabilecektir.

Kıymet ve ehemmiyeti belirtilen bu madde hükümlerinin tamamıyla uygulanmasını sağlamak ve maddeye gerekli hayatiyeti verebilmek için müeyyidesi ağır para cezası olarak tesbit olunmuş - (Basın Kanunu tasarısı madde 29) - ve ayrıca yayından çekinilen cevap ve tashihin, aynı mevkutede yayınlanmasına mahkemece karar verileceği âmir bir hüküm olarak bildirilmiştir.

Madde 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 : Kanun tekniğine uygun düşmesi ve uygulama bakımından da kolaylık sağlaması için, mecburiyet ve külfet yükliyen bütün hükümlerin müeyyidesi, ile basın suçu olarak gösterilen suçlar ve müeyyideleri altıncı bölümde (ceza hükümleri) adı altında toplanmış ve bir arada yazılıp gösterilmiştir.

21 den 30 ncu maddeye kadar olan hükümler tamamıyla basın zabıtasına mütaallik emir ve nehiylerin müeyyidesini kapsamaktadır.

Müeyyideler; suçun ağırlığı, tesiri, derecesi ve husule getirdiği zarar ile mütenasip olmak üzere ya müstakillen ağır para cezası veyahut hapis cezasıyla birlikte ağır para cezası yahut da para veya hapis cezası olarak tâyin ve her cezanın yukarı ve aşağı hadleri tesbit olunmuştur.

Gazete ve mecmuaların kapatılması ve toplatılması esasına son verilmiş olduğundan yayın zabıtasına muhalefet suretiyle çıkarılıp yayımlanan mevkuteler, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri uyarınca, zaptedilebileceklerdir. Muhtevası ayrıca suç teşkil eden bir basılmış eser hakkında Türk Ceza Kanununun 36 ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 86 ve sonraki ve 392 den 394 ncü maddelerinde yazılı umumi hükümler, gerektiğinde, aynıyle uygulanacaktır.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 86 ncı maddesine göre, tahkikat için sübut vasıtalarından olan eşya muhafaza ve zaptolunur. Buradaki zabıt, müsaderede olduğu gibi mülkiyeti izale eden bir işlem olmayıp zilyedliği kaldıran usuli bir muamele, bir tedbirdir. Zaptolunan şey soruşturma sonucuna göre ya müsadere edilir yahut sahiplerine iade olunur. Usul Kanunu gerek zapta ve gerek müsadereye karar vermek yetkisini prensip olarak, yargıca tanımıştır.

Kapatma ve toplatma hükümleri bertaraf edilmek suretiyle Türk demokrasisinin gelişme ve kök-

leşmesinde basına düşen yüksek görevin lâyikeyle ve serbestçe ifası hususu sağlanmış bulunmaktadır.

Madde 30 : Basın suçu olarak gösterilen, suçlarla müeyyideleri 30, 31, 32, 33 ve 34 ncü maddelerde yer bulmuştur. Bu madde metinleri, suç unsurlarını ve aynı zamanda cezalarını da ihtiva eder.

30 uncu madde, Matbuat Kanununun 34 ncü maddesi etüd edilerek yeniden tertip olunmuştur.

Basın, iyi niyetli ve dürüst şahsiyetler elinde yapıcı ve düzenleyici kıymeti haizdir, Fakat kötü niyetli ve yabancı ideolojilere saplanmış kimseler basını, sosyal bünyeyi yıkmak, vatandaş şeref ve haysiyetini, menfaatini baltalamak için bir vasıta olarak kullanabilirler. Kötü amaçlar peşinde koşan basın bu takdirde sosyal bünyeyi kolaylıkla tahrip edebilir. Güven ve düzeni bozabilir.

Uydurulmuş veya tahrif edilmiş haber, beyan veya vesikaların âmmenin huzurunu bozarak heyecana düşürecek yahut şahsın menfaatini ihlâl edebilecek surette yayınlanması hali basın hürriyetiyle bağdaşamaz. Basın hürriyetine bürünen bu nevi faaliyetlere, kamu ve fert faydası bakımından, müsaade edilemez. Sükûn ve istikrarı arayan demokrasi aynı zamanda kamu ve fert haklarının ve menfaatlerinin korunmasını da gerektirir. İşte bu sebeplerledir ki, arzolunan sebepler gerektiği gibi incelenmiş ve yürürlükte bulunan Fransız Matbuat Kanununun 27 ncü maddesi hükmünden de faydalanılarak sözü geçen madde yeniden yazılmıştır.

Türk Ceza Kanununun hükümleri dışında uydurulmuş veya tahrif edilmiş haber beyan veya vesikaların âmmenin huzurunu bozarak heyecana düşürecek surette yayınlanması suç sayılarak failleri hakkında üç aydan altı aya kadar hapis ve 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası konulmuştur. Haber veya beyanları, yalan olduğunu bilmeden yani kasıtsız olarak yayınlayanlar umumi esaslara göre mesul edilemeyeceğinden bu hususun ayrıca metne dercine lüzum görülmemiştir. Şahsın maddi veya mânevi zararını mucip olabilecek mahiyetteki uydurulmuş veya tahrif edilmiş haber beyan ve vesikaları yayanların da, mağdurun şikâyeti üzerine teczileri cihetine gidilmiştir.

31 ncü madde neşri memnu olan şeyleri bildirir.

Maddeyi iki kısımda mütalâa etmek mümkündür :

1 - Ceza dâvasına ait hazırlık ve ilk soruşturmaların gizliliğini Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu prensip olarak kabul etmiştir. Bu itibarla bu kısım soruşturmalar takipsizlik veya men'i muhakeme kararlarıyla sona ermezden yahut açık duruşmalarda okunmazdan önce ceza dâvasına ilişkin olan bütün evrakın yayınlaması, kanunun esas hükümlerine uygun olarak, menedilmiştir.

2. Ceza dâvalarına ait soruşturmalar hakkında şu veya bu şekilde mütalâa dermeyen edilmesi ve adalet makamlarınca henüz bilgi ve görgülerine müracaat edilmemiş olan kimselerin beyanlarının sübut delilleri teşkil eden evrak veya vesikaların önceden yayınlanması veya bunlardan bir netice çıkarmaya çalışılması o dâvanın emniyet ve selâmetle görülüp neticelendirilmesine engel olabilir. Dâvaya el koyan adalet mercilerinin yapacakları soruşturmaları karıştıracak veya bunları tesir altında bırakacak mahiyette yayında bulunulması da aynı suretle mahzurlu bulunur.

İşte yukarıda arzolunan hususlar göz önüne alınarak yeniden yazılan metne göre, ceza dâvasına ait talep ve iddianameler, kararlar ve diğer her türlü vesika ve kâğıtların, hazırlık ve ilk soruşturmalarda takipsizlik veya muhakemenin men'i kararı verilmesinden ve aleni duruşmada okunmasından önce neşri veya her kısım soruşturmaları karıştırabilecek veya mahkemenin karar ve muamelesi üzerinde tesir yapabilecek mahiyette yayında bulunulmasını önlemek maksadiyle C. Savcılığının, sorgu veya sulh yargıcından veya mahkemedan karar almak suretiyle mendedeceği neşriyatta bulunulması ve ceza dâvasının başlamasıyla hüküm kesleşinceye kadar yargıç ve mahkemenin hüküm ve kararlarıyla muameleleri hakkında mütalâa serdi yasak edilmiştir.

Madde 32 : Kriminal istatistiklerde işaret edildiği üzere, intihar vakalarının gazete ve mecmualarda tafsilâtiyle yazılması ve vakaya müteallik resimlerin yayınlanması bunları okuyan zayıf ira-

deli kimseler üzerinde tahrik ve taklit bakımından menfi tesir icra eylediği cihetle bu tipteki kimseleri intihara sevk edici sebeplerden sayılmaktadır. Bu itibarla yurt içinde ve dışındaki intihar vakaları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyanları tesir altında bırakacak mahiyette olan tafsilât ve vakaya müteallik resimlerin yayınlanması yasak edilmiştir. Ancak intihar vakalarının haber mahiyetinde yayınlanması mevcut realiteler de göz önünde tutularak, suç sayılmamıştır.

Madde 33 : Şahısların hususi veya aile hayatlarının mahrem tutulması lüzumu münakaşa kabul etmez bir hakikattir. Bu mahremiyetin alâkalının rızası alınmaksızın, ifşa edilmesi vatandaş huzurunu, şerefini, menfaatini ve dolayısıyla toplumdaki genel güven ve düzeni bozabilir. Binaenaleyh rızaları hilâfına şahısların hususi veya aile hayatları hakkında ima tarikiyle dahi olsa yayında bulunması bu madde ile menolunmuş ve faillerinin iki aya kadar hapis veya (200) liradan (2000) liraya kadar ağır para cezasına çarptırılacakları bildirilmiştir.

Madde 34 : Kanunen evlenmeleri menedilmiş kimseler arasındaki cinsi münasebetlere müteallik haberler ve yazılar yaratacakları kötü tahrik ve taklit hisleri göz önüne alınarak yasak edilmiştir.

Madde 35 : Tesiri seri ve sahası geniş olan basın ve yayın faaliyetinin düzenlenmesi işinin, Millî sınırlar içindeki basın ve yayına hasredilmesi şüphesiz ki, kâfi bir tedbir olarak mütalâa edilemez. Zira yabancı illerdeki her nevi faaliyetlerde basın ve yayın vasıtalarından faydalanarak kolaylıkla başka illere intikal ve nüfuz edebilmektedir. Dışardaki muzur ve yıkıcı faaliyetlerin yurda intikalinin mühim bir vasıtası olan bu gibi neşriyat hakkında uyanık bulunmak, tedbirler almak suretiyle savunma imkânlarını sağlamak icabeder. İşte bu zaruret ve ihtiyaca uyularak, yabancı memleketlerde çıkan basılmış eserlerin Türkiye'ye sokulması veya dağıtılması Bakanlar Kurulu kararıyla menolunabilecek ve dağıtılan bu gibi eserler Bakanlar Kurulundan acele karar alınmak kaydıyla İçişleri Bakanlığınca karardan önce de toplattırılabilceği gibi dağıtılmaları da menolunabilecektir.

Türkiye'ye sokulması veya dağıtılması menedilmiş olan yabancı basılmış eserlerin ancak Türkiye'ye bilerek sokulması veya bilerek memlekette dağıtılması suç sayılmış ve failleri hakkında bir aya kadar hapis veya (500) liradan (2000) liraya kadar ağır para cezası konulmuştur.

Madde 36 : Bu madde hükmü, zararlı ideolojileri yaymak maksadiyle dışardan yapılacak madde yardımları öğrenip karşılayabilmek için ittihaz edilmiş bir tedbir mahiyetinde olup memleket emniyetini ve müstakar rejimi korumaya mâtuf bulunmaktadır.

Metnin tanziminde ileri garp demokrasileri basın mevzuatı ezcümle yeni Fransız Basın Kanunu tasarısıyla Birleşik Amerika Devletleri kanunları örnek tutulmuştur.

Madde yalnız siyasi, iktisadi ve ticari mahiyette yayında bulunan mevkuteler hakkında kabili tatbiktir. İlmî, edebî, fennî ve bedî mahiyette yayında bulunan mevkuteler yukarda sayılan neviden yayında bulunmamak kaydıyla madde hükmü haricinde bırakılmıştır.

Madde 37 : Basın suçlarında dâva süresi Türk Ceza Kanununun 107 ve 108 nci maddelerindeki umumî eseslere uygun olarak yeniden tesbit ve tanzim olunmuştur.

Birinci ve ikinci fıkra hükümleri doğrudan takibi müstelzim basın suçlarına maksur olup suçun işlendiği tarihten başlamak üzere günlük mevkutelerde üç ve diğerlerinde altı ay içerisinde kamu dâvasının açılması lüzumunu açıklar.

Nazariyatta (Sukutu hak mehli) denilen bu müddet her ne suretle olursa olsun geciktirildiğinde artık dâva açılmıyacağı gibi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda gösterilen müddetlerden de farklı bulunduğundan eski hale getirme usullerinden de faydalanılamaz. Bu suretle suçun işlendiği tarihten başlamak üzere üç veya altı ay içerisinde kamu dâvasının açılması şarttır. Aksi takdirde açılacak dâvalar dinlenmez.

Basın yoluyla işlenen bazı suçların tahkik ve takibi izin veya karar alınmasına bağlı bulunduğundan işbu kanunî formalitelerin ikmaline kadar mevzu 3 ve altı aylık müddet zaruri olarak geçecek ve dolayısıyla kamu ve fert hakları haleldar edilmiş bulunacaktır. Her ne kadar Türk Ceza Kanununun 107 nci maddesi hükmü bu gibi hallerde mezuniyet ve kararın alınmasına kadar müruru zamanın duracağını bildirmekte ise de 3 ve altı aylık müddet müruruzamandan da farklı olduğun-

dan müruruzamanı kesen veya durduran hal ve sebepler tabiatıyla uygulanamayacaktır. Bu itibarla Türk Ceza Kanununun 107 nci maddesindeki hükme benzer bir hüküm maddeye ikinci fıkra olarak konmuştur.

Maddenin son fıkrasıyla, basın yoluyla işlenip de takibi şikâyete bağlı olan suçlardaki dâva açma süresi düzenlenmiştir. Buna göre, üç ve altı aylık müddet yine kabul edilmiş ve suçun, kanun ile belli zaman aşımı haddini geçmemek şartıyla, işlendiğinin öğrenildiği tarih sözü geçen sürenin başlangıcı sayılmıştır.

Tasarıda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan dolayı kamu dâvası veya şahsi dâva ikame edildikten sonra artık Ceza Kanunundaki umumi müruruzaman hükümleri uygulanacaktır.

Madde 38, 39, 40, 41, 42, 43 : Basın suçlarının tahkik ve takibinde uygulanacak usul hükümleri basın ve yayının hususiyetine binaen umumi hükümlerden ayrı özel bir statüye tâbi kılınmıştır.

— Basın yoluyla işlenen ağır cezalı suçlar ağır ceza mahkemelerinde görülecek bunun dışında kalan bütün basın dâvalarına asliye ceza mahkemelerinde bakılacaktır.

Basın dâvalarının arzettiği özellik göz önünde tutularak bu nev'i dâvalara toplu mahkemelerde bakılması prensip olarak kabul edilmiş ve 38 nci madde hükmü bu yolda tertiplenmiştir.

✕ Soruşturmaların en kısa bir zamanda ikmal için gerekli hükümler konmuştur.

Tasarının 41 nci maddesinin son fıkrası önemi haiz yeni bir hükmü ihtiva etmektedir. Bu hüküm, duruşmanın mevkufen yapılması mecburiyetini tesis eden Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 200 ncü maddesinin basın dâvalarında cari olmayacağına taallük etmektedir. Filhakika Usul Kanunumuzun bahse mevzu edilen hükmü ötedenberi şikâyet ve itirazları davet etmekte ve mahkemenin takdirini kayıt altına almakta idi. Yeni kabul edilen bu hükümle basın dâvalarının mevkufen görülmesi zarureti ortadan kaldırılmış ve tevkif tedbirinin alınması mahkemenin mutlak takdirine terkedilmiştir.

Takibi şikâyete bağlı olan basın suçlarına ancak kamu menfaati mevcut olduğundan savelikçe iştirak edilecektir. Saveliğin iştirak etmediği şahsi dâvalar umumi hükümlere tâbi olacaktır.

Bütün basın dâvaları acele mevaddan sayılarak gerek yargılamanın ve gerek Yargıtay incelemelerinin acele yapılıp sonuçlandırılmasını sağlayıcı hükümler konmuştur.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Basın Kanunu tasarısı

Birinci Bölüm

Umumi hükümler

MADDE 1. — Basın serbesttir.

Basılmış eserlerle bunların yayınlanması bu kanunda yazılı hükümlere tâbidir.

MADDE 2. — Bu kanun hükümlerine göre basılmış eserlerden maksat tâbi aletleriyle basılan veya sair her türlü fennî vasıtalarla çoğaltılan yayına mahsus yazılar ve resimler gibi eserlerdir.

MADDE 3. — Gazeteler, haber ajansları yayınları ve belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserlere bu kanunda «mevkute» denir.

Basılmış eserlerin herkesin görebileceği veya girebileceği yerlerde gösterilmesi veya asılması veya dağıtılması veya dinletilmesi veya satılması veya satışa arzı «yayın» sayılır.

Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere, basın suçu yayın ile vücut bulur.

MADDE 4. — Her basılmış eserde o eserin yayın yeri ve yılı ve tabii varsa neşirin adları ve iş yerleri gösterilir. İlân, tarife, sirküler ve emsali hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Mevkutelere ayrıca basıldığı tarih ile sahibinin ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürün ve bunlar mütaaddit ise idare ettikleri kısım ile birlikte her birinin adları gösterilir.

İkinci bölüm

Mevkute yayımı

MADDE 5. — Her mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürü bulunur.

Neşriyatın muhtelif kısımlarını idare için ayrı mesul müdürler bulundurulabilir.

Mesul müdür aşağıdaki şartları haiz olmalıdır.

1. Türk vatandaşı ve Türkçe okur yazar olmak;

2. 21 yaşını bitirmiş bulunmak;

3. Türkiye'de ikametgâh sahibi olmak ve oturmak;

4. Devlet memuru, asker veya ordu mensubu olmamak;

5. Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak;

6. Ağır hapis, beş seneden fazla hapis cezalarından biri ile hükümlü olmamak;

7. Hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, inancı kötüye kullanma ve dolanlı iflâs suçlarından biri ile hükümlü olmamak;

8. Muvakkaten âmme hizmetlerinden memnuiyet, umumi emniyet nezareti altında bulundurulma veya sürgün cezasına mahkûmiyet halinde bu ceza ve tedbirler infaz edilmiş olmak.

MADDE 6. — Mesul müdürlük ile teşriî meclis âzalıği aynı şahıs üzerinde birleşemez.

MADDE 7. — Mevkute sahibi mesul müdürden gayri olduğu takdirde mesul müdür için gereken şartları haiz bulunması lâzımdır. Sahip küçük veya tüzel kişi olduğu takdirde yerlerine kaim olacak kanuni temsilcilerinin de aynı şartlara sahip bulunması gerekir.

Türkiye'de yabancıların mevkute çıkarılması mahallî en büyük mülkiye âmirinin müsaadesine ve mevkutenin yazı işlerini fiilen idare edecek mesul müdürün Türk vatandaşı olmasına ve mevkute hangi dilde çıkıyorsa o dili bilmesine bağlıdır.

MADDE 8. — Mevkute çıkarılması izne bağlı değildir. Ancak mevkutenin:

1. Adını, yayın konusunu, ne vakitlerde çıkarılacağını ve idare yerini,

2. Sahibinin ve ayrı mesul müdür veya müdürleri veya kanuni temsilci varsa ad ve soyadlarını tabiiyet ve ikametgâhlarını gösterir bir beyanname verilmesi mecburidir. Bu beyannameye sahip tüzel kişi ise şirket mukavelesinin veya cemiyet tüzüğü'nün tasdikli bir örneği eklenir.

Beyanname, mevkute sahibinin ve ayrı mesul müdür veya müdürleri varsa onların da imzasını ihtiva eder.

MADDE 9. — Beyanname ve ekleri mevkute nerede çıkarılacaksa o yerin en büyük mülkiye âmirine verilir.

8 nci maddede yazılı hususları tamamen ve

ya kısmen ihtiva etmeyen ve kanuni vasıf ve şartları haiz olmıyan kimseleri sahip veya mesul müdür olarak gösteren beyannameler verilmemiş sayılır.

Beyannameyi alan âmir mukabilinde bir makbuz verir.

Beyannamenin verildiği tarihten beş gün geçmedikçe mevkute çıkarılamaz.

MADDE 10. — Beyanname muhteviyatında vukua gelecek değişiklikler beş gün içinde 9 uncu maddede yazılı mercie aynı usulle bildirilir.

Mesul müdür değiştiği takdirde yeni mesul müdürün imzasını taşıyan bir vesikanın beş gün içinde aynı mercie verilmesi lâzımdır.

Bu müddet zarfında bu kanuna göre mesul müdüre terettüp eden sorumluluk yazı işlerini fiilen idare edene aittir.

MADDE 11. — Mevkute sahibinin hakkını başkasına devri yahut ölümü halinde yeni sahip beş gün içinde yeniden beyanname vermeye mecburdur.

MADDE 12. — Mesul müdür, mevkutenin her nüshasından ikişer tanesini yayını takip eden çalışma saati içinde ve her halde günü gününe, çıktığı yerin C. Savaısı ile en büyük mülkiye âmirine tevdi mecburdur.

MADDE 13. — Mevkutelerde çalıştırılan muhbir ve muhabirlerin 18 yaşını bitirmiş olmaları şarttır.

Üçüncü Bölüm

Mevkute sahibinin hakları

MADDE 14. — Beyannamenin verildiği tarihten bir sene içinde mevkute yayınlanmaz ve yahut yayınlanmaya başladıktan sonra yayımına beş yıl müddetle ara verilirse beyanname hükümsüz kalır ve sağladığı haklar düşer.

MADDE 15. — Bir mevkutenin hususi fedakârlık ihtiyarıyla elde edip yayınladığı haber yazı ve resimler mevkute sahibinden müsaade alınmadıkça neşirlerinden 24 saat geçmeden başka mevkuteler tarafından yayınlanamaz.

Dördüncü Bölüm

Basında sorumluluk

MADDE 16. — Basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı ceza sorumluluğu :

1. Mevkutelerle işlenen suçlarda, suçu vücuda getiren yazıyı yazan veya resmi yapan kimse ile beraber mevkutenin mesul müdürüne;

2. Mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle işlenen suçlarda, suç teşkil eden eserin failine, fail belli olmadığı veya bu kimse aleyhine Türk mahkemelerinde dâva açılmadığı veya kendisinin malûmatı veya muvafakati dışında yayımlandığı hallerde naşire ve belli olmazsa tabia, bu da bilinmediği takdirde bilerek satana, dağıtana ve yayana;

Aittir.

3. Mevkutelerde müstear adla veya imzasız yahut remizli imza ile yayımlanan yazı veya resmin sahiplerinin adlarını ve hüviyetlerini mesul müdür istek tarihinden yirmi dört saat içinde, bildirmeye mecburdur.

MADDE 17. — Basın yoluyla işlenen suçlardan doğacak maddi ve mânevi zararları cezaen mesul olanlarla birlikte mevkutelerde sahibi ve mevkute olmıyanlarda naşiri müteselsilen tazmin ile mükelleftirler.

MADDE 18. — Basın suçlarından mahkûm olanlar hakkında verilen hüküm tamamen veya hulâsaten aynı mevkutede ve eğer o mevkute çıkmıyorsa masrafı hükümlüye ait olmak üzere başka bir mevkutede yayınlamasına hükmolunabilir.

Takibi şikâyete bağlı hususlarda yukarıki hükmün uygulanması şikâyetçinin isteğine bağlıdır.

Beşinci Bölüm

Cevap ve düzeltme hakkı

MADDE 19. — Bir şahsın haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendisi tarafından hakikata aykırı telâkki edilen hareketler, düşünceler ve sözlerle açık veya kapalı şekilde bir mevkutede yapılan yayından dolayı o şahsın imzasıyla gönderilecek cevap ve düzeltmeyi mevkutenin mesul müdürü hiçbir

mülâhaza ve işaret katmaksızın aynen ve tamamen neşre mecburdur.

Cevap ve düzeltmenin günlük gazetelerde alındığını takibeden iki gün ve diğer mevkutelerde bu müddet gözetilmek şartıyla ilk çıkacak sayıda aynı sahife ve sütunda aynı punto harflerle yayınlanması mecburidir.

Cevap ve düzeltme taallük ettiği yazının uzunluğunu geçemez, yirmi satırdan az olan yazıların cevabı yirmi satır olabilir.

Gönderilen cevap ve düzeltmede suç teşkil eden ifadeler veya cevap ve düzeltmeyi gerektiren yayın ile ilgisi bulunmayan hususlar mevcut ise veya neşrinden itibaren üç ay geçmiş ise dercinden çekinilebilir. Bu takdirde çekinmenin sebepleri derhal yazı ile o yer sulh ceza yargıçlığına bildirilir. Yargıçlık en geç yirmi dört saatte münasip göreceği değişikliği yapar; bu değişikliklerden sonra cevap ve düzeltmenin yayınlanması zaruridir.

Devlet daireleri, âmme müesseseleri ve tüzel kişiler tarafından gönderilecek cevap ve düzeltmeler hakkında da yukarıki fıkralar hükümleri uygulanır.

Cevap ve düzeltme hakkını kullanmadan ölen bir kimsenin bu hakkını vârisleri kullanabilir.

Altıncı Bölüm

Ceza Hükümleri

MADDE 20. — Dördüncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yazılı hususları göstermeyen tabi 25 liradan 100 liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır.

Bu hususları hakikata aykırı olarak gösterenler 15 günden 3 aya kadar hapse veya 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

MADDE 21. — 9 ncu ve 11 nci maddeler hükümlerine aykırı hareket edenler 15 günden 3 aya kadar hapse veya 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

MADDE 22. — Hakikata aykırı beyanname veren kimse üç aydan altı aya kadar hapse ve 500 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

MADDE 23. — Onuncu maddede yazılı değişiklikleri zamanında bildirmeyenler hakkında

100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 24. — On ikinci madde hükmünü yerine getirmeyenler hakkında yayınlanan her nüsha için 10 liradan 25 liraya kadar hafif para cezası hükmolunur.

MADDE 25. — On üçüncü maddede yazılı şartı haiz olmıyan kimseleri çalıştıranlar 200 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 26. — 15 nci madde hükmüne riayet etmeyenler 200 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 27. — 16 nci maddenin üçüncü bendinde yazılı mecburiyete aykırı hareket edenler üç aydan bir seneye kadar hapis ve 500 liradan 2000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 28. — 18 nci maddede yazılı mahkeme hükmünü tebliğ edildiği tarihten başlamak üzere, günlük gazetelerde üç gün içinde, diğer mevkutelerde bu müddet gözetilmek şartıyla çıkacak ilk nüshasında yerine getirmeyenler hakkında, neşrin geciktiği her nüsha için 100 liradan 200 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 29. — 19 ncu maddede yazılı mecburiyete riayet etmeyenler hakkında 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunarak neşrinden imtina edilen cevap ve düzeltmenin de aynı mevkutede 19 ncu maddede gösterilen şekil ve şartlar dairesinde yayınlanmasına karar verilir. Kararın cevap ve düzeltmenin yayınlanmasına taallük eden kısmı derhal yerine getirilmek üzere mevkute idaresine tebliğ olunur.

Bu hükmün yerine getirilmemesi halinde neşrin geciktiği her nüsha için 150 lira ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 30. — Türk Ceza Kanununda daha ağır bir suç teşkil etmediği takdirde, uydurulmuş veya tahrif edilmiş haber, beyan veya vesikalaları, âmnenin huzurunu bozarak heyecana düşürecek surette yayanlar üç aydan altı aya kadar hapis ve 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Bu yayın yalnız şahsın maddi veya mânevi

zararını mucip olabilecek mahiyette ise, mağdurun şikâyeti üzerine fail hakkında 200 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükümlenir.

MADDE 31. — Ceza dâvasına ait talep ve iddianamelerle kararların ve diğer her türlü vesika ve evrakın aleni duruşmada okunmasından hazırlık ve ilk soruşturmalarda takipsizlik veya muhakemenin men'i kararı verilmesinden önce neşri yasaktır.

Tahkikatın gidişi veya mahkemenin karar ve muameleleri üzerinde tesir yapabilecek her türlü yayında bulunması, Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine hazırlık soruşturmasında sulh ceza yargıcının ve ilk soruşturmada sorgu yargıcının ve yargılama sırasında mahkemenin vereceği kararla yasak edilebilir.

Ceza dâvasının başlamasıyla hüküm kesinleşinceye kadar yargıç ve mahkemenin hüküm ve kararlariyle muameleleri hakkında mütalâa serdi yasaktır.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenler bir aydan altı aya kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 32. — İntihar vakaları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyanları tesir altında bırakacak mahiyette olan tafsilât ve vakaya mütalâa resimlerin neşri yasaktır.

Bu madde hükmüne muhalif hareket edenler 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 33. — Rızaları hilâfına şahısların hususi veya aile hayatları hakkında ima tarihiyle dahi olsa yayında bulunanlar, suçtan zarar görenin şikâyeti üzerine, iki aya kadar hapis veya 200 liradan 2000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

MADDE 34. — Kanunen evlenmeleri men edilmiş kimseler arasındaki cinsi münasebetlere mütalâa haber ve yazıların neşri yasaktır.

Hilâfına hareket edenler hakkında 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası hükümlenir.

MADDE 35. — Yabancı memleketlerde çıkan basılmış eserlerin Türkiye'ye sokulması veya dağıtılması Bakanlar Kurulu kararıyla menolunabilir.

Bu gibi basılmış eserlerin, Bakanlar Kurulundan acele karar alınmak üzere, İçişleri Bakanlığınca karardan evvel dağıtılmaları menolunabileceği gibi, dağıtılmış olanlar da toplatılabilir.

Menedilmiş olmasına rağmen bunları Türkiye'ye bilerek sokanlar, dağıtanlar veya bu gibi eserleri kısmen veya tamamen iktibas ederek yayanlar üç aydan bir yıla kadar hapis ve 500 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

MADDE 36. — Siyasi, iktisadi, ticari mevcutelerin sermayeleri ve devamlı veya geçici bütün gelir kaynaklarıyla basılan nüshalarının adedi ve bir nüshasına 50 den fazla abone yazılmış olanların isim, adres ve tabiiyetleri ve umumî abone yekûnu ve basıldıkları matbaa ile olan hukuki münasebetleri noterlikçe tasdik edilmiş bir deftere kaydedilir.

Bu defter tutulmadığı veya deftere noksan veya yanlış malûmat geçirildiği veyahut savcılıkça talep vukuunda defter ve ihtiva etmesi gereken hususlar gizlendiği takdirde mevkutenin sahibi veya onun mümessili üç aydan bir yıla kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

İlmî, edebî, fennî ve bediî mahiyette olan mevkutelerden yayınları itibariyle siyasi, iktisadî ve ticari mahiyette neşriyata girişenler bir ve ikinci fıkralar hükümlerine tâbidirler.

Yedinci Bölüm

Basın suçlarında dâva süresi

MADDE 37. — Bu kanunda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan dolayı günlük mevkuteler hakkında üç ay ve diğer basılmış eserler hakkında altı ay içinde açılmıyan dâvalar dinlenmez. Bu süre suçun işlendiği tarihten başlar.

Kamu dâvasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda, izin veya kararın alınması için müracaat tarihî ile izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen zaman, dâva süresi hesabına katılmaz.

Basın yoluyla işlenen ve takibi şikâyete bağlı olan suçlarda ilk fıkrada yazılı süre, suçun kanun ile belli zaman aşımı haddini geçmemek şartıyla, işlendiğinin öğrenildiği tarihten başlar.

Sekizinci bölüm

Basın dâvalarında uygulanacak usul hükümleri

MADDE 38. — Bu kanunda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan ağır ceza gerektirenleri, bu nevi dâvalara bakmakla görevli mahkemelerde, ve diğerleri asliye ceza mahkemelerinde görülür.

Üç ve daha fazla tek yargıçlı asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde bu mahkemelerin görevine giren dâvalar, mezkûr mahkemeler yargıçlarından en yüksek dereceli üç yargıcın iştirakiyle kurulacak toplu mahkemede görülür. Derecede eşitlik halinde kıdeme bakılır.

Bu suretle kurularak toplu mahkemede yargıçların yüksek derecelisi ve derecede eşitlik halinde, kıdemlisi başkanlık eder.

MADDE 39. — C. Savcılarının, gerekli görürlerse yapacakları hazırlık soruşturmasını kanuni ve zaruri sebepler dışında en çok bir hafta içinde bitirmeleri lâzımdır. İlk soruşturmaya tâbi suçlarda bu soruşturma diğer işlerden önce ve en kısa zamanda yapılır ve sona erdirilir.

MADDE 40. — Bir suçta müşterek olanlardan biri aleyhinde kamu dâvasının açılması veya müteakib bir dâvanın görülmesi önce izne veya karar alınmasına bağlı ise bunlar hakkındaki dâva ve soruşturmalar diğerlerinden ayrılır.

MADDE 41. — Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçlara ait dâvalar acele işlerden sayılır ve mahkemelerin senelik tatil sürelerinde de görülür.

Sanığın ikametgâhı itibariyle mahkemeye çağrılabilmesi için gerekli zaman gözetilerek, duruşma için en yakın gün tâyin edilir.

İddia ve savunmalar ve deliller birden söylenir ve gösterilir.

Duruşmalar için en az gerektirdiği müddetten fazla bir zamana bırakılamaz.

Basın yoluyla işlenen suçlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 200 ncu maddesindeki tevkif mecburiyetine mütaallik olan hüküm uygulanmaz.

MADDE 42. — Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçlara mütaallik dâvalara Yargıtayda diğer işlerden önce bakılır.

MADDE 43. — Kanuni tebliğ muamelelerinde mevketenin idare yeri, sahibi ile mesul müdürünün kanuni ikametgâhı sayılır.

Son hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte neşredilmekte olan bir mevketenin sahip veya mesul müdürü beş ve altıncı maddelerde yazılı şartları haiz olmasalar da bu sıfatlarını muhafaza edebilirler. Aneak bu takdirde beş gün içinde yeniden beyanname vermek ve beşinci maddenin üç numaralı bendinde yazılı şartı yerine getirmek mecburiyetindedirler.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden evvel işlenip de 37 nci maddede günlük mevketeler hakkında dâva ikamesi için gösterilen mehilin geçtiği hallerde 1881 sayılı Matbuat Kanunu gereğince altı aylık mehil bitmemiş ise yürürlük gününden itibaren bir ay içinde dâva açılabilir.

MADDE 44. — 1881 sayılı Matbuat Kanunu ve tadilleri kaldırılmıştır.

MADDE 45. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 46. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>A. Menderes</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>S. Ağaoğlu</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı <i>H. Özyörük</i>
Millî Savunma Bakanı <i>Refik Ş. Ince</i>	İçişleri Bakanı <i>R. Nasuhioğlu</i>
Dışişleri Bakanı <i>F. Köprülü</i>	Maliye Bakanı <i>H. Ayan</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>A. Başman</i>	Bayındırlık Bakanı <i>F. Belen</i>
Eko. ve Ticaret Bakanı <i>Z. H. Velibeşe</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Dr. R. Belger</i>
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
Ulaştırma Bakanı <i>T. İleri</i>	Çalışma Bakanı <i>H. Polatkan</i>
İşletmeler Bakanı <i>Muhlis Etc</i>	

İçişleri ve Adalet Komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu

T. B. M. M.

İçişleri ve Adalet Komisyon-
larından kurulan Karma Ko.

Esas No. 1/33

Karar No. 2

13 . VII . 1950

Yüksek Başkanlığa

Memleketteki demokratik inkişafı muvazi olarak matbuat hürriyetini teminat altına almak ve 1881 sayılı Matbuat Kanununun, Anayasaya aykırı ve hürriyeti takyit ve tahdit edici hükümlerini kaldırmak maksadiyle, Hükümetin hazırlayıp getirmiş olduğu kanun tasarısı, Adalet ve İçişleri Komisyonundan tereküp eden Karma Komisyonunda Hükümet mümessilleri huzuriyle müzakere edildi.

Matbuat Kanununun lüzum ve ademilüzumu hususunda komisyonumuzda uzun görüşmeler olmuş ancak mevki meriyette bulunan Ceza Kanununda gerekli değişiklikler yapılmamış bulunması ve Matbuat rejiminin bu haliyle tamamen boş bırakılması da uygun görülemediğinden Matbuat Kanununun tedvinine lüzum görülmüş ancak bunu Anayasa ile takyit olunmayan söz ve yazı hürriyetlerini tahdit etmesi için Hükümet tasarısında gerekli tadiller yapılmıştır.

Zaten Anayasanın 77 nci maddesinin yazılış şeklinin muhalif mefhumundan böyle bir kanunun lüzumu derkâr bulunduğuna kanaat getirilmiştir.

Birçok yeni ıstılahların yerine yine eskileri konulmuştur. Bunun da gaye Anayanamızda Basın kelimesi mevcut olmayıp Basım şeklinde olması birçok kanunlarda da Hükümet tasarısında olduğu gibi Basın kelimesinin bulunuşu da bu tâbirlerin halk diline olduğu gibi kanun diline de intibak etmemiş bulunduğunu göstermektedir.

Her zora karşı aksülâmel meydana gelmesi tabii bir haldir. Birkaç sene evvelki gazete dili ile bugünkü bâzılarına göre riçi bir vaziyet göstermektedir. Bu riçi vaziyeti daha da ileri götürmek vaziyetine düşmemek için halk diline ve yazı diline girmiş ve yerleşmiş bulunan ve fakat zorla atılmak istenen tâbirlerin ikâmesi inkilâba da, inkilâbın gayesine de uygun bulunmaktadır. Zaten Türkçe Anayasada mev-

cut bulunan kelime ve ıstılahlardan ibaret olmayıp Anayasaya sokulmuş bulunan kelimele-
rin müteradifleri olarak kabulü zaruri bulunan diğer kelimelerin diğer bütün kanunlarda yaşamakta bulunması da bizleri bu yola sevk etmiştir.

Mesul müdürün vazifesini yapabilmek için ferdin haiz olması lâzımgelen şartları gösteren beşinci maddenin yedinci fıkrasına, şantaj yapanların mesul müdürlük yapamayacakları kaydı ilâve edilmiş ve «Neşir tehdidi ile para ve menfaat temin edenlerin» mesul müdür olmayacakları, kaydı tasarıya eklenmiştir.

Tasarının dokuzuncu maddesinin son fıkrasında, mevkute neşretmek için, mahallin en büyük mülkiye âmirine verilecek beyannameden sonra, beş günlük bir bekleme müddetinin konmuş olduğu görülmüş ve Komisyonumuzca yapılan tetkikattan sonra, böyle bir bekleme mühletine lüzum olmadığı anlaşıl原因 olarak bu fıkra tasarıdan çıkarılmıştır.

12 nci maddede tasarı mesul müdürün mevkutenin her nüshasından ikişer adedini mahallin Cumhuriyet savcısı ile en büyük mülkiye âmirine verilmesini âmirdir.

Komisyonumuz, bu vazifeyi mesul müdürün yerine getiremeyeceğini tesbit ederek matbaalar kanuniyle mütenazır bir hüküm kabul ederek buradaki mecburiyeti mesul müdürden alarak tabii tahmil eylemiştir.

Tasarının Matbuattaki mesuliyetine taallük eden 16 nci maddesi uzun müzakerelerden sonra ve memleketteki matbuat hayatının icap ve realiteleri göz önüne alınarak yeni baştan tadil edilmiştir. Bu değişikliğe göre bir mevkutede imzalı yazılar ve resimlerle suç işlendiği takdirde mesul müdür imza sahibi ile müştereken, imzasız yazılarda yalnız mesul müdürün mesuliyeti bahis mevzuu olacaktır.

Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci babının birinci fıkrasındaki Devletin emniyeti ile

alâkalı suçlar müstesna, diğer mevzularda mesul müdür, yazı veya resim sahibini bildirmeye mükellef tutulmıyacaktır.

Buna mukabil, mevkutenin sahibi, mesul müdüre resmini mevkuteye suç mahiyetinde bir yazı dercettirdiği takdirde, mesul müdür mevkute sahibinden yazılı bir beyan almakla mesuliyetten kurtulmuş olacaktır. Komisyonumuz, bu fıkrayı, mesul müdürlerin gazete sahipleri karşısındaki vaziyetlerini kuvvetlendirmek bakımından tedvin etmeyi lüzumlu ve faydalı bulmuştur.

Tasarının 19 ncu maddesi, cevap ve tashih hakkına taallük etmektedir.

Komisyonumuz, burada şahsın haysiyet ve şerefine mahfuz tutulması, prensipi üzerinde bilhassa hassasiyetle durmuş, tecavüze uğrıyan şahsa, ceza hükümleri dışında ayrıca, cevap hakkı tanınmıştır. Ancak âmmeye ait bulunan gazete sütunlarının, neşriyatla alâkası olmayan cevaplarla doldurulmamasını ve bu yoldaki hakkın suiistimale uğratılmamasını temin maksadıyla de yazı ile ilgili olmayan cevapları dercetmemek için, mevkutelere, sulh yargısına itiraz hakkı tanınmıştır. Sulh yargıcı kendisine ibraz edilecek yazıyı biri dört saat içinde ve yazının cevap mahiyetinde olmadığını, cevap tashihi ve düzeltmeyi icabettiren neşriyat ile ilgisi bulunup bulunmadığını tetkik edecek yazının fuzuli tarafları üzerinde tasarruf ve takdir hakkını kullanarak, cevap hakkının suiistimale uğratılmasına imkân vermiyecektir. Tasarıdaki 30 ncu madde, bu maddenin içindeki hükümler, umumi ahkâmda mevcut olduğu mülâhazisiyle tayyedilmiştir.

Tasarıdaki intihar vakalarının neşri hakkındaki tahdit ile 34 ncü maddede kanunen evlenmeleri menedilmiş olanlar arasındaki cinsi münasebetlerin neşrini meneden hüküm de haberleşme serbestisine aykırı görülerek tasarıdan çıkarılmıştır. Matbuatın içtimai hayatta tekevün eden iyi veya kötü hâdiseleri tefrik edebilmeleri hususunda hiç bir tahdidi kayda bu suretle tasarıda yer verilmemiştir.

Hükümetin tasarısındaki 36 ncü maddenin

tatbikat sahasında hiç bir netice vermiyeceği derpiş edilmiş ve matbuat üzerinde idari bir iz'aca yol açabilecek böyle bir hüküm de tasarıdan çıkarılmıştır.

Matbuat suçlarındaki dâva müddetleri vukuunda da Komisyonumuz 37 nci maddenin ikinci fıkrasında ufak bir tadil yapmış ve âmme dâvasının açılması izne veya karara bağlı olan suçlarda izin veya kararın verilmesi için üç aydan fazla bir zamanın geçmesini münasip görmemiş ve bu suretle matbuatın izin veya karar bahanesiyle uzun müddet tatbikat tahdidi altında tutulmasına da imkân vermemiştir.

Komisyonumuzca, matbuat dâvalarında tatbik olunan usul hükümlerinde değişiklik yapacak bir cihet görülememiştir.

Komisyonumuz, yeni projenin, eski Matbuat Kanunundaki Anayasaya aykırı olan bütün hükümleri çıkarmış olduğuna ve Türk Matbuatının yeni demokratik hayatımızda vazifesini tam bir hürriyet içinde yapabileceği bir duruma yükseltilmiş olduğuna kaanidir.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Basın Kanunu Geçici

Komisyon Başkanı

Kırklareli

F. Üstün

Kâtip

Konya

M. Obuz

Bingöl

F. F. Düşünsel

Elâzığ

H. A. Yöney

Tokad

A. Gürkan

Bursa

A. Erozan

Balıkesir

M. Tunçay

Kütahya

Y. Aysal

Urfa

R. Kemal Timuroğlu

Sözcü

Edirne

M. Enginün

Balıkesir

V. Asena

Çorum

H. Ortakçoğlu

İstanbul

A. Moshos

Bursa

N. Yılmaz

Balıkesir

S. Başkan

Kayseri

F. Apaydın

Trabzon

H. Orhon

Van

İ. Akın

İÇİŞLERİ VE ADALET KOMİSYONLARINDAN KURULAN KARMA KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Basın Kanunu tasarısı

Birinci Bölüm

Umumi Hükümler

BİRİNCİ MADDE — Basın serbesttir.

Basılmış eserlerle bunların neşri bu kanunda yazılı hükümlere tâbidir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre basılmış eserlerden maksat neşredilmek üzere tabii aletleriyle basılan veya sair her türlü vasıtalarla çoğaltılan yazılar ve resimler gibi eserlerdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Gazetelere, haber ajansları neşriyatına ve belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserlere bu kanunda «mevkute» denir.

Basılmış eserlerin herkesin görebileceği veya girebileceği yerlerde gösterilmesi veya asılması veya dağıtılması veya arzi «neşir» sayılır.

Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere, basın suçu neşir ile vücut bulur.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Her basılmış eserde o eserin neşir yeri ve yılı ve tabii, varsa neşirin adları ve iş yerleri gösterilir. İlan, tarife, sirküler ve emsali hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Mevkutelere ayrıca basıldığı tarih ile sahibinin ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürün ve bunlar mütaaddit ise idare ettikleri kısım ile birlikte her birinin adları gösterilir.

İkinci Bölüm

Mevkute Yayımları

BEŞİNCİ MADDE — Her mevkutenin yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürü bulunur.

Neşriyatın muhtelif kısımlarını idare için ayrı mesul müdürler bulundurulabilir.

Mesul müdür aşağıdaki şartları haiz olmalıdır :

1. Türk vatandaşı ve Türkçe okur yazar olmak;
2. 21 yaşını bitirmiş bulunmak;
3. Türkiye'de ikametgâh sahibi olmak ve oturmak;
4. Devlet memuru, asker veya ordu mensubu olmamak;
5. Mahcur veya âmme hizmetlerinden memnu olmamak;
6. Ağır hapis, beş seneden fazla hapis cezalarından biri ile hükümlü olmamak;
7. Neşir tahdidi ile para ve menfaat temini, hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal ve hileli iflâs suçlarından biri ile hükümlü olmamak;
8. Muvakkaten âmme hizmetlerinden memnuîyet, umumi emniyet nezareti altında bulundurulma veya sürgün cezasına mahkûmiyet hallerinde bu ceza ve tedbirler infaz edilmiş olmak.

ALTINCI MADDE — Mesul müdürlük ile teşriî meclis âzalığı aynı şahıs üzerinde birleşemez.

(Hükümetin 6 ncı maddesi aynen).

YEDİNCİ MADDE — Mevkute sahibi mesul müdürden gayrı olduğu takdirde mesul müdür için gereken şartları haiz bulunması lâzımdır. Sahip küçük veya hükmi şahıs olduğu takdirde yerlerine kaim olacak kanuni temsilcilerinin de aynı şartlara sahip bulunması gerekir.

Türkiye'de yabancıların mevkute çıkarması mahallî en büyük mülkiye âmirinin müsaadesine ve mevkutenin yazı işlerini fiilen idare edecek mesul müdürün Türk vatandaşı olmasına ve mevkute hangi dilde çıkıyorsa o dili bilmesine bağlıdır.

SEKİZİNCİ MADDE — Mevkute çıkarılması izne bağlı değildir. Ancak mevkutenin :

1. Adını, neşir mevzuunu ne vakitlerde çıkarılacağını ve idare yerini;
2. Sahibinin ve ayrı mesul müdür veya müdürleri veya kanuni temsilci varsa ad ve soyadlarını tâbiyet ve ikametgâhlarını gösterir bir beyanname verilmesi mecburidir. Bu beyannameye sahip tüzel kişi ise şirket mukavelesinin veya cemiyet tüzüğüünün tasdikli bir örneği eklenir.

Beyanname, mevkute sahibinin ve ayrı mesul müdür veya müdürleri varsa onların da imzasını ihtiva eder.

DOKUZUNCU MADDE — Beyanname ve ekleri mevkute nerede çıkarılacaksa o yerin en büyük mülkiye âmirine verilir.

8 nci maddede yazılı hususları tamamen veya kısmen ihtiva etmiyen ve kanuni vasıf ve şartları haiz olmıyan kimseleri sahip veya mesul müdür olarak gösteren beyannameler verilmemiş sayılır.

Beyannameyi alan âmir mukabilinde bir makbuz verir.

ONUNCU MADDE — Beyanname mühteviyatında yukua gelecek değişiklikler beş gün içinde 9 ncu maddede yazılı mercie aynı usulle bildirilir.

Mesul müdür değiştiği takdirde yenimesul müdürün imzasını taşıyan bir vesikanın beş gün içinde aynı mercie verilmesi lâzımdır.

Bu müddet zarfında bu kanuna göre mesul müdürlere terettüp eden mesuliyet yazı işlerini fiilen idare edene aittir.

ON BİRİNCİ MADDE — Mevkute sahibinin hakkını başkasına devri yahut ölümü halinde yeni sahip bir ay içinde yeniden beyanname vermeye mecburdur.

ON İKİNCİ MADDE — Tabi, mevkutenin her nüshasından ikişer tanesini neşri takip eden çalışma gününde, çıktığı yerin Cumhuriyet Savcısı ile en büyük mülkiye âmirine tevdi mecburdur.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Mevkutelerde çalıştırılan muhbir ve muhabirlerin 18 yaşını bitirmiş olmaları şarttır.

(Hükümetin 13 ncu maddesi aynen).

Üçüncü Bölüm

Mevkute sahibinin hakları

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Beyannamenin verildiği tarihten bir sene içinde mevkute neşrolunmaz veyahut neşrolunmaya başladıktan sonra neşrine beş yıl müddetle ara verilirse beyanname hükümsüz kalır ve sağladığı haklar düşer.

ON BEŞİNCİ MADDE — Bir mevkutenin hususi fedakârlık ihtiyariyle el-

de edip yayınladığı haber yazı ve resimler mevkute sahibinden müsaade alınmadıkça neşirlerinden 24 saat geçmeden başka mevkuteler tarafından yayınlanamaz. Hususi fedakârlık ihtiyarıyla elde edilen yazı ve resimler için mevkute sahibinden izin almak mecburidir.

Dördüncü Bölüm

Basında Mesuliyet

ON ALTINC İMADDE — Basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı ceza mesuliyeti :

1. Mevkutelerle işlenen suçlarda, suçu vücuda getiren yazıyı yazan veya resmi yapan kimseyle beraber bu mevkutenin mesul müdürüne terettüp eder;

2. Mevkutelerde müstaar adla veya imzasız yahut remizli imza ile neşredilen yazı veya resmin sahiplerinin adlarını mesul müdür bildirmeye mecbur değildir. Ancak, suç teşkil eden yazı veya resim Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci faslında yazılı cürümlere taallük ediyorsa mesul müdür bunların sahiplerinin sarıh hüviyetlerini istek tarihinden itibaren 24 saat içinde Cumhuriyet Savcısına bildirmeye mecburdur;

3. Mesul müdür suç teşkil eden haber, vesika veya yazıyı bu mahiyetini bilmeden yayınlamışsa bunların mesuliyetini yalnız haber, beyan, vesikayı verene veya yazıyı yazana aittir.

Mesul müdür, yazılı vesika ibraz etmek şartıyla mevkutenin sahibi tarafından rızası hilâfına neşredilen yazı ve resimlerden mesul değildir. Bu takdirde ceza mesuliyeti yazı ve resimleri neşrettirene aittir;

4. Mevkute tarifine girmiyen basılmış eserlerle işlenen suçlarda ceza mesuliyeti suç teşkil eden eserin failine, fail belli olmadığı veya bu kimse aleyhinde Türk mahkemelerinde dâva açılmadığı veya kendisinin malûmatı veya muvafakati dışında naşrolunduğu hallerde naşire ve naşir de belli olmazsa tabie, bu da bilinmediği, takdirde bilerek satana, dağıtana aittir.

ON YEDİNCİ MADDE — Basın yoluyla işlenen suçlardan doğacak maddi ve mânevi zararları cezaen mesul olanlarla birlikte mevkutelerde sahibi ve mevkute olmyanlarda naşiri müteselsilen tazmin ile mükelleftirler.

(Hükümetin 17 nci maddesi aynen).

ON SEKİZİNCİ MADDE — Basınsuçlarından mahkûm olanlar hakkında verilen kesin hüküm tamamen veya hulâsaten aynı mevkutede ve eğer o mevkute çıkmıyorsa masrafı hükümlüye ait olmak üzere başka bir mevkutede neşrine hükümlenabilir.

Takibi şikâyete bağlı hususlarda yukarıki hükmün uygulanması şikâyetçinin isteğine bağlıdır.

Beşinci Bölüm

Cevap ve düzeltme hakkı

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir şahsın haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendisi ile ilgili hakikata aykırı hareketler, düşünceler ve sözlerle açık veya kapalı şekilde bir mevkutede yapılan yayından dolayı o şahsın imzasıyla gönderilecek cevap ve düzeltmeyi mevkutenin mesul müdürü metnine hiçbir mülâhaza ve işaret katmaksızın aynen ve tamamen neşre mecburdur.

Cevap ve düzeltmenin günlük gazetelerde alındığını takip eden üç gün ve diğer mevcutelerde bu müddet gözetilmek şartıyla en geç ikinci çıkacak sayıda aynı sahife ve sütunda aynı punto harflerle yayınlanması mecburidir.

Cevap ve düzeltme taallük ettiği yazının uzunluğunu geçemez, yirmi satırdan az olan yazıların cevabı yirmi satır olabilir.

Gönderilen cevap ve düzeltmede suç teşkil eden ifadeler veya cevap ve düzeltmeyi gerektiren yayın ile ilgisi bulunmayan hususlar mevcut ise veya neşrinden itibaren üç ay geçmiş ise dercinden çekinilebilir. Bu takdirde çekinmenin sebepleri derhal yazı ile o yer sulh ceza yargıçlığına bildirilir. Yargıçlık en geç yirmi dört saatte münasip göreceği değişikliği yapar; bu değişikliklerden sonra cevap ve düzeltmenin yayınlanması zaruridir.

Devlet daireleri, âmme müesseseleri ve tüzel kişiler tarafından gönderilecek cevap ve düzeltmeler hakkında da yukarıki fıkralar hükümleri uygulanır.

Cevap ve düzeltme hakkını kullanmadan ölen bir kimsenin bu hakkını vârisleri kullanabilir.

Altıncı Bölüm

Ceza Hükümleri

YIRMİNCİ MADDE — Dördüncü maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yazılı hususları göstermeyen tabi 25 liradan 100 liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılır.

Bu hususları hakikata aykırı olarak gösterenler 15 günden 3 aya kadar hapse veya 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

(Hükümetin 20 nci maddesi aynen).

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — 9 ncu ve 11 nci maddeler hükümlerine aykırı hareket edenler 15 günden 3 aya kadar hapse veya 200 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

(Hükümetin 21 nci maddesi aynen).

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Hakikata aykırı beyanname veren kimse üç aydan altı aya kadar hapse ve 500 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

(Hükümetin 22 nci maddesi aynen).

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Onuncu maddede yazılı değişiklikleri zamanında bildirmiyenler hakkında 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

(Hükümetin 23 nci maddesi aynen).

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — On ikinci madde hükmünü yerine getirmiyenler hakkında yayınlanan her nüsha için 10 liradan 25 liraya kadar hafif para cezası hükmolunur.

(Hükümetin 24 nci maddesi aynen).

YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — On üçüncü maddede yazılı şartı haiz olmıyan kimseleri çalıştıranlar 200 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

(Hükümetin 25 nci maddesi aynen).

YIRMİ ALTINCI MADDE — 15 nci madde hükmüne riayet etmiyenler 200 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

(Hükümetin 26 nci maddesi aynen).

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — 16 nci maddenin ikinci bendinde yazılı mecburiyete aykırı hareket edenler üç aydan bir seneye kadar hapis ve 500 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — 18 nci maddede yazılı mahkeme hükmünü tebliğ edildiği tarihten başlamak üzere, günlük gazetelerde üç gün içinde, diğer mevkutelerde bu müddet gözetilmek şartıyla çıkacak en geç ikinci nüshasında yerine getirmiyenler hakkında, neşrin geciktiği her nüsha için 100 liradan 200 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — 19 ncu maddede yazılı mecburiyete riayet etmeyenler hakkında 200 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunarak neşrinden imtina edilen cevap ve düzeltmenin de aynı mevkutede 19 ncu maddede gösterilen şekil ve şartlar dairesinde yayımlanmasına karar verilir. Kararın cevap ve düzeltmenin yayımlanmasına taallük eden kısmı derhal yerine getirilmek üzere mevkute idaresine tebliğ olunur.

Bu hükmün yerine getirilmemesi halinde neşrin geciktiği her nüsha için 150 lira ağır para cezası hükmolunur.

(Hükümetin 29 ncu maddesi aynen).

OTUZUNCU MADDE — Ceza dâvasına ait talep ve iddianamelerle kararların ve diğer her türlü vesika ve evrakın aleni duruşmada okunmasından hazırlık ve ilk soruşturmalarda takipsizlik veya muhakemenin men'i kararı verilmesinden önce neşri yasaktır.

Tahkikatın gidişi veya muhakemenin karar ve muameleleri üzerinde tesir yapabilecek her türlü yayında bulunulması, Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine hazırlık soruşturmasında sulh ceza yargıcının ve ilk soruşturmada sorgu yargıcının ve yargılama sırasında mahkemenin vereceği kararlar yasak edilebilir.

Ceza dâvasının başlamasıyla hüküm kesinleşinceye kadar yargıç ve mahkemenin hüküm ve kararlarıyla muameleleri hakkında mütalâa serdi yasaktır.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenler bir aydan altı aya kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

(Hükümetin 31 nci maddesi 30 ncu madde olarak).

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Rızaları bilâfina şahısların hususi veya aile hayatları hakkında ima tarikiyle dahi olsa yayında bulunanlar, suçtan zarar görenin şikâyeti üzerine, iki aya kadar hapis veya 200 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

(Hükümetin 33 ncu maddesi 31 nci madde olarak).

OTUZ İKİNCİ MADDE — Yabancı memleketlerde çıkan basılmış eserlerin Türkiye'ye sokulması veya dağıtılması Bakanlar Kurulu kararıyla menolunabilir.

Bu gibi basılmış eserlerin, Bakanlar Kurulundan acele karar alınmak üzere, İçişleri Bakanlığınca karardan evvel dağıtılmaları menolunabileceği gibi, dağıtılmış olanlar da toplattırılabilir.

Menedilmiş olmasına rağmen bunları Türkiye'ye bilerek sokanlar, dağıtanlar veya bu gibi eserleri kısmen veya tamamen iktibas ederek yayanlar üç aydan bir yıla kadar hapis ve 500 liradan 5 000 liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

(Hükümetin 35 nci maddesi 32 nci madde olarak).

Yedinci Bölüm

Basın suçlarında dâva süresi

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan dolayı günlük mevkuteler hakkında üç ay ve diğer basılmış eserler hakkında altı ay içinde açılmıyan dâvalar dinlenmez. Bu süre suçun işlendiği tarihten başlar.

Kamu dâvasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda, izin veya kararın alınması için müracaat tarihi ile izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen müddet, dâva süresi hesabına katılmaz. Bu müddet üç ayı geçemez.

Basın yoluyla işlenen ve takibi şikâyete bağlı olan suçlarda ilk fıkrada yazılı süre, suçun kanun ile belli zaman aşımı haddini geçmemek şartıyla, işlendiğinin öğrenildiği tarihten başlar.

(Hükümetin 37 nci maddesi 33 ncü madde olarak).

Sekizinci Bölüm

Basın dâvalarında uygulanacak usul hükümleri

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunda yazılı olan veya basın yoluyla işlenmiş bulunan suçlardan ağır cezayı gerektirenleri, bu nevi dâvalara bakmakla görevli mahkemelerde ve diğerleri asliye ceza mahkemelerinde görülür.

Üç ve daha fazla tek yargıçlı asliye ceza mahkemesi bulunan yerlerde bu mahkemelerin görevine giren dâvalar, mezkûr mahkemeler yargıçlarından en yüksek dereceli üç yargıcın iştirakiyle kurulacak toplu mahkemede görülür. Derecede eşitlik halinde kıdeme bakılır.

Bu suretle kurularak toplu mahkemede yargıçların yüksek derecelisi ve derecede eşitlik halinde kıdemlisi başkanlık eder.

(Hükümetin 38 nci maddesi 34 ncü madde olarak).

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Cumhuriyet savcılarının, gerekli görürlerse yapacakları hazırlık soruşturmasını kanuni ve zaruri sebepler dışında en çok bir hafta içinde bitirmeleri lâzımdır. İlk soruşturmaya tâbi suçlarda bu soruşturma diğer işlerden önce ve en kısa zamanda yapılır ve sona erdirilir.

(Hükümetin 39 ncu maddesi 35 nci madde olarak).

OTUZ ALTINCI MADDE — Bir suçta müşterek olanlardan biri aleyhinde kamu dâvasının açılması veya müteakib bir dâvanın görülmesi önce izne veya karar alınmasına bağlı ise bunlar hakkındaki dâva ve soruşturmalar diğerlerinden ayrılır.

(Hükümetin 40 nci maddesi 36 ncı madde olarak).

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçlara ait dâvalar acele işlerden sayılır ve mahkemelerin senelik tatil sürelerinde de görülür.

Sanığın ikametgâhı itibarıyla mahkemeye çağrılabilmesi için gerekli zaman gözetilerek, duruşma için en yakın gün tâyin edilir.

İddia ve savunmalar ve deliller birden söylenir ve gösterilir.

Duruşmalar için en az gerektirdiği müddet ten fazla bir zamana bırakılamaz.

Basın yoluyla işlenen suçlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 200 ncü maddesindeki tevkif mecburiyetine mütaallik olan hüküm uygulanmaz.

(Hükümetin 41 nci maddesi 37 nci madde olarak).

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Basın Kanununa giren veya basın yoluyla işlenen suçlara mütaallik dâvalara Yargıtayda diğer işlerden önce bakılır.
(Hükümetin 42 nci maddesi 38 nci madde olarak).

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Kanuni tebliğ muamelelerinde mevkutenin idare yeri, sahibi ile mesul müdürünün kanuni ikametgâhı sayılır.
(Hükümetin 43 nci maddesi 39 ncu madde olarak).

Son Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte neşredilmekte olan bir mevkutenin sahip veya mesul müdürü beş ve altıncı maddelerde yazılı şartları haiz olmasalar da bu sıfatlarını muhafaza edebilirler. Ancak bu takdirde beş gün içinde yeniden beyanname vermek ve beşinci maddenin üç numaralı bendinde yazılı şartı yerine getirmek mecburiyetindedirler.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden evvel işlenip de 37 nci maddede günlük mevkuteler hakkında dâva ikamesi için gösterilen mehlin geçtiği hallerde 1881 sayılı Matbuat Kanunu gereğince altı aylık mehil bitmemiş ise yürürlük gününden itibaren bir ay içinde dâva açılabilir.

KIRKINCI MADDE — 1881 sayılı Matbuat Kanunu ve tadilleri kaldırılmıştır.

(Hükümetin 44 nci maddesi 40 nci madde olarak).

KIRK BİRİNCİ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
(Hükümetin 45 nci maddesi 41 nci madde olarak).

KIRK İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Hükümetin 46 nci maddesi 42 nci madde olarak).

